

Про хід реалізації Концепції “Нова українська школа” на адаптаційному циклі базової середньої освіти в Малозубівщинському ліцеї Коростенської міської ради

Питання щодо реалізації Концепції «Нова українська школа» (далі — Концепція НУШ) на адаптаційному циклі базової середньої освіти розглянуто на основі аналізу матеріалів, що стосуються зазначеної теми.

Діяльність закладу освіти з упровадження Концепції НУШ на етапі адаптаційного циклу базової середньої освіти (5–6 класи) здійснюється відповідно до положень законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Розпорядження Кабінету Міністрів України № 903-р від 13 грудня 2017 року «Про затвердження плану заходів на 2017–2029 роки із впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа”», Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою КМУ від 30 вересня 2020 року № 898 (із змінами, внесеними постановою КМУ від 30 серпня 2022 року № 972), а також інших чинних нормативно-правових документів.

З метою виконання зазначених законодавчих та нормативних вимог у ліцеї розроблено й реалізується План упровадження Концепції НУШ. Проводиться систематичний аналіз результатів її запровадження, розробляються відповідні коригувальні заходи, забезпечується обмін досвідом між учасниками освітнього процесу.

Ключові ідеї Концепції, її засади та підходи до реалізації закладено у Стратегії розвитку закладу на 2022–2026 роки, а також у відповідних освітніх програмах та внутрішніх положеннях, зокрема: «Про внутрішню систему забезпечення якості освіти», «Про дотримання академічної доброчесності» тощо.

Адаптаційний цикл передбачає впровадження новітніх підходів до формування структури та змісту освітнього процесу. Нормативні документи встановлюють чіткі орієнтири для формування учнівських компетентностей — знань, умінь і ставлень. Осмислення положень і складових Державного стандарту, який визначає структуру, зміст базової середньої освіти, обсяг навчального навантаження і вимоги до результатів навчання, створює теоретичне підґрунтя для організації ефективного освітнього процесу та забезпечує поступовий, м’який перехід школярів від початкової до базової школи за оновленими підходами до змісту навчання, методики викладання й оцінювання результатів.

Педагогічний колектив опрацьовує нормативну базу, впроваджує нові, цікаві та ефективні педагогічні ідеї, аналізує результати роботи та визначає її результативність.

У Малозубівщинському ліцеї реалізація Концепції НУШ на першому циклі базової середньої освіти відбувається за такими основними напрямками:

1. Створення безпечного, здорового, інклюзивного середовища, вільного від дискримінації та будь-яких форм насильства.
2. Організація освітнього процесу та впровадження системи оцінювання навчальних досягнень, яка базується на принципах справедливості, об’єктивності, доброчесності та неупередженості.

3. Діяльність педагогічних працівників, зорієнтована на дотримання академічної доброчесності.
4. Управління освітнім процесом на основі партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього середовища.

Реалізація Концепції НУШ у ліцеї на рівні базової середньої освіти триває третій рік поспіль. У 2024/2025 навчальному році на адаптаційному циклі (5–6 класи) навчалися два класи, загалом — 31 учень.

Створення здорового, безпечного інклюзивного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації

З метою реалізації заходів, передбачених Національною стратегією розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі, в Малоzubівщинському ліцеї було розроблено відповідний план дій. На його основі здійснюється аналіз результатів виконання запланованих заходів.

Актуальним викликом для педагогів базової школи залишається організація освітнього простору відповідно до методичних рекомендацій МОН України (наказ №283 від 23.03.2018 року) та принципів, визначених Концепцією НУШ. Перехід учнів до першого циклу базової освіти вимагає якісного оновлення класного простору. Це важливо як для дітей, які протягом чотирьох років початкової школи звикли працювати, орієнтуючись на тематичні зони та навчальні стенди, так і для вчителів, які мають організувати ефективну освітню діяльність у новому форматі.

Адміністрація ліцею разом із педагогічним колективом вжила низку заходів для створення безпечного, комфортного, функціонального та інклюзивного освітнього простору відповідно до вимог НУШ:

- забезпечено оснащення навчальних приміщень обладнанням як загального, так і спеціального призначення, у тому числі інтерактивними панелями, демонстраційними та наочними матеріалами. Закупівлі здійснювалися за рахунок державної субвенції з урахуванням умов співфінансування та з місцевого бюджету;

- усі учні 5-6 класів повністю забезпечені підручниками, рекомендованими для НУШ;

- навчальні кабінети адаптаційного циклу укомплектовано одномісними партами, які легко трансформуються для організації парної або групової роботи відповідно до нормативних вимог;

- облаштовано робочі місця для педагогів — забезпечено необхідною комп'ютерною технікою (ноутбуки, телевізори, принтери, інтерактивні дошки) та відповідним програмним забезпеченням.

Подальше удосконалення освітнього простору, відповідного до стандартів НУШ, залишається одним із пріоритетних напрямів роботи: необхідно й надалі оновлювати матеріально-технічну базу, облаштовувати навчальні осередки та робочі зони вчителя.

Заняття з інформатики для учнів 5-6 класів проводяться у комп'ютерному класі, фізичної культури — у спортивному залі та на майданчику. Кабінети, у яких навчаються діти на етапі адаптаційного циклу, відповідають вимогам Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти. Усі навчальні приміщення та санітарні вузли щоденно піддаються вологому прибиранню.

Заклад активно працює над створенням сприятливих умов для дітей з особливими освітніми потребами. Із двох класів один (5 клас), у якому навчається дитина з ООП (Бабійчук Максим), є інклюзивним (50%). Команда психолого-педагогічного супроводу співпрацює з фахівцями Коростенського ІРЦ з метою вдосконалення індивідуальної програми розвитку (ІПР), визначення рівня підтримки та організації надання корекційно-розвиткових послуг.

Серед учнів 5-6 класів є двоє дітей із числа внутрішньо переміщених осіб, що становить 6,5% від загальної кількості здобувачів освіти цієї ланки.

Формування навичок здорового способу життя, культури харчування, безпечної поведінки в Інтернеті — це важливі аспекти, які перебувають у полі зору педагогічного колективу. Ці теми висвітлюються під час уроків, бесід, практичних занять, а також у рамках позакласної діяльності. Учителі надають індивідуальну підтримку учням, які потребують особистої освітньої траєкторії, зокрема тим, хто навчався за індивідуальною (сімейною) формою.

Для попередження випадків домашнього насильства, зловживань або ризикованої поведінки в Інтернеті педагоги ліцею проводять інформаційно-роз'яснювальну роботу з учнями 5-6 класів та їхніми батьками, організовують практичні заняття, інформують про можливості звернення на Національну дитячу гарячу лінію. Відповідна інформація доступна також на офіційному сайті закладу.

З метою забезпечення безпеки дітей в умовах воєнного стану в ліцеї обладнано найпростіше укриття, де учні перебувають під час повітряної тривоги.

Питання створення й удосконалення освітнього простору НУШ регулярно розглядаються на засіданнях методичних об'єднань та нарадах при директорі.

Одним із ключових напрямів у процесі реалізації Концепції Нової української школи на першому циклі базової середньої освіти є **організація освітнього процесу та впровадження системи оцінювання результатів навчання**, яка забезпечує справедливість, неупередженість, об'єктивність і дотримання принципів доброчесності щодо оцінювання здобувачів освіти.

У 5–6 класах Малоzubівщинського ліцею освітній процес організовано відповідно до освітніх програм, що розроблені на основі Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН України від 19.02.2021 №235 із внесеними змінами (наказ МОН від 09.08.2024 року). Навчальні предмети та інтегровані курси викладаються за програмами, створеними на основі модельних програм. Педагогічна рада схвалила та затвердила навчальні плани й освітні програми, що враховують основоположні принципи: дитиноцентризм, партнерську педагогіку, діяльнісний підхід та формувальне оцінювання.

У межах академічної свободи педагогам надано право самостійно обирати форму та структуру календарно-тематичного планування, визначати послідовність формування очікуваних результатів навчання й кількість годин для вивчення кожної теми. Дирекція ліцею здійснює контроль за відповідністю змісту таких документів Державному стандарту й освітній програмі закладу. За потреби педагоги можуть коригувати обсяг годин на теми, а також змінювати порядок їх вивчення залежно від особливостей змісту навчального матеріалу.

Після завершення семестру та навчального року вчителі аналізують ефективність реалізованого планування та вносять зміни до нього на наступний навчальний період.

Загальні принципи оцінювання результатів навчання відображено в освітній програмі закладу, а деталізація здійснена в розділі Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти, що стосується оцінювання.

Учителі приділяють значну увагу не лише формуванню знань, а й розвитку в учнів умінь застосовувати ці знання на практиці, формують ключові компетентності, необхідні для успішної реалізації особистості. Використовуються методи проблемного навчання, проєктна діяльність, пошукові й дослідницькі завдання. Практикуються групові, парні форми роботи, дискусії, дебати, рольові ігри, що сприяє розвитку комунікативних умінь і навичок взаємодії. Освітній процес орієнтовано на формування в учнів здатності встановлювати зв'язки між подіями та явищами, висловлювати власні думки, робити висновки та порівняння.

У закладі впроваджено систему формувального оцінювання, що дозволяє педагогам фіксувати індивідуальний прогрес учнів, надавати своєчасний зворотний зв'язок, коригувати хід навчального процесу. Учнів активно залучають до самооцінювання та взаємооцінювання. Заохочується міжпредметна інтеграція, що сприяє формуванню цілісного сприйняття світу та розумінню взаємозв'язків між явищами.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 5–6 класів здійснюється відповідно до наказу МОН України від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». Воно базується на загальних та галузевих критеріях, що відображають характеристику груп загальних результатів навчання за відповідними освітніми галузями.

Педагогічна рада ліцею та фахові методичні об'єднання неодноразово розглядали особливості оцінювання на етапах адаптаційного та предметного циклів навчання. Було затверджено алгоритм фіксації результатів у класних журналах, узгоджено порядок заповнення Свідоцтв досягнень.

Перед початком кожного семестру вчителі ознайомлюють учнів із критеріями оцінювання з навчальних предметів, розміщують ці критерії у навчальних кабінетах на інформаційних стендах. Відповідна інформація також оприлюднена на сайті ліцею у вкладці «Критерії оцінювання здобувачів освіти».

Оцінювання результатів навчання є обов'язковим компонентом щорічного самооцінювання освітньої діяльності ліцею в межах функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти. У 2024/2025 навчальному році з цього напрямку було проведено відповідну внутрішню аналітичну роботу.

Питання інформування учасників освітнього процесу про особливості оцінювання, результати моніторингів та аналізу потребують постійної уваги адміністрації та педагогічного колективу.

Виховна діяльність у 5–6 класах базується на цінностях, визначених Концепцією НУШ, таких як повага до прав людини, демократія, толерантність, патріотизм. Учні беруть активну участь у тематичних тижнях, тренінгах, виховних заходах й інтерактивних подіях. Особлива увага приділяється формуванню емоційного інтелекту та соціальних навичок. Педагоги активно

залучають до взаємодії батьків: проводять спільні зустрічі, заходи, благодійні акції та ярмарки.

У межах реалізації наскрізних змістових ліній важливе місце відводиться формуванню громадянської свідомості, екологічної грамотності, навичок безпечної поведінки, культури здоров'я, фінансової та підприємницької компетентностей.

У сучасних умовах, особливо в контексті воєнних подій, освітній процес супроводжується низкою викликів. Забезпечення психологічної підтримки всіх учасників освітнього процесу є важливою умовою збереження ментального здоров'я учнів, педагогів і батьків. У ліцеї організовано психолого-педагогічний супровід учнів під час адаптаційного періоду, а також впроваджуються різні форми інформаційної підтримки для батьків, чиї діти переходять на новий освітній рівень. Адаптаційний стан п'ятикласників перебуває під постійним контролем, результати досліджень обговорюються на засіданнях педагогічної ради, методичних об'єднань, де також формуються відповідні методичні рекомендації та поради.

Організація діяльності педагогічних працівників на засадах академічної доброчесності.

Однією з основних умов успішного впровадження Концепції Нової української школи є системний професійний розвиток педагогічних працівників. Цей процес реалізується шляхом проходження курсів підвищення кваліфікації, активної участі в методичній роботі, упровадження новітніх педагогічних підходів у щоденну практику та залучення до професійних конкурсів.

З метою забезпечення академічної доброчесності та підтримки вільного творчого розвитку педагогів у закладі розроблено Положення про дотримання принципів академічної доброчесності. З його положеннями ознайомлено як педагогів, так і здобувачів освіти.

У ліцеї ефективно функціонує система щорічного безперервного підвищення кваліфікації педагогів, зокрема тих, хто впроваджує Державний стандарт базової середньої освіти на етапі адаптаційного циклу (5–6 класи). Педагогічні працівники реалізують особисту освітню траєкторію професійного зростання, самостійно визначаючи види, форми, кількість і напрями підвищення власної кваліфікації. Вони регулярно проходять навчання на базі ЖОППО та інших установ, активно займаються самоосвітою — беруть участь у вебінарах, онлайн-семінарах, конференціях і отримують відповідні сертифікати. У закладі освіти діє План щорічного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, який затверджується наказом директора після ухвалення на засіданні педагогічної ради.

Щодо сертифікації: з 1 вересня 2025 року набуває чинності нове Положення про сертифікацію педагогічних працівників (Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2025 року №31). На сьогодні, на жаль, жоден педагог ліцею ще не взяв участі в цьому процесі.

Серед пріоритетів роботи ліцею в контексті реалізації Концепції НУШ — послідовне й наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Учителі активно використовують ІКТ у щоденній діяльності: створюють дидактичні матеріали, презентації, розробки уроків.

Водночас залишається актуальним завдання щодо формування системного підходу до використання ІКТ учителями базової школи під час проведення занять. Переважна більшість педагогів використовує вже наявні освітні ресурси — відеоматеріали, електронні презентації, методичні напрацювання тощо. Свої напрацювання вчителі публікують у професійних виданнях та на профільних освітніх платформах.

Педагогічні працівники закладу беруть активну участь в інноваційній освітній діяльності: долучаються до проєктів, освітніх семінарів, науково-практичних конференцій.

Упродовж навчального року педагогічні ради, методичні об'єднання та інші професійні спільноти обговорювали низку питань, пов'язаних із реалізацією нового змісту базової середньої освіти:

- «Реалізація нового змісту базової середньої освіти: технології організації освітнього процесу в умовах воєнного стану»;
- «Діяльнісний підхід у реалізації нового змісту базової середньої освіти»;
- «Оцінювання обов'язкових результатів навчання відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (відповідно до наказу МОН від 02.08.2024)»;
- «Затвердження навчальних програм для класів НУШ, створених на основі модельних програм»;
- «Особливості оцінювання в 5 класі НУШ, виклики та наступність. Організація адаптаційного періоду»;
- «Оцінювання навчальних досягнень учнів 5–7 класів у НУШ»;
- «Стан адаптації учнів 5 класу до навчання в основній школі»;
- «Формування компетентностей у базовій школі через діяльнісний підхід — шлях до самореалізації та навчання впродовж життя»;
- «Підсумки освітнього процесу та результати моніторингу навчальних досягнень учнів 5–11 класів у I семестрі 2024/2025 н. р.»;
- «Національно-патріотичне виховання як складова реалізації ціннісної основи НУШ».

Крім того, на нараді при директорові було розглянуто питання «Адаптація учнів 5 і 10 класів до нових умов навчання».

Організація управлінських процесів на основі конструктивної співпраці учасників освітнього процесу.

У зв'язку з ухваленням нових законодавчих актів у сфері освіти заклади загальної середньої освіти отримали значну автономію. На рівень школи передано широкий спектр адміністративних і навчально-методичних повноважень: формування освітніх програм і навчальних планів, вибір підручників, методик навчання й виховання, розвиток матеріально-технічної бази, розробка локальних нормативних документів тощо.

Разом із цим у системі управління Нової української школи передбачена діяльність колегіального органу — педагогічної ради, а також органів самоврядування, які представляють усіх учасників освітнього процесу: учнів, батьків і педагогів. Такий підхід до організації управління створює підґрунтя для впровадження педагогіки партнерства — важливої складової формули НУШ.

Організація управлінських процесів у межах розвитку внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладі спрямована на реалізацію Концепції НУШ. Це включає систематичний моніторинг, аналітичну діяльність та коригування заходів відповідно до виявлених потреб і результатів.

Адміністрація закладу працює над удосконаленням управлінської компетентності: керівники проходять щорічне підвищення кваліфікації через онлайн-курси, вебінари, навчання на платформах з відкритим доступом, а також у ліцензованих установах, зокрема в інститутах післядипломної педагогічної освіти.

Відповідно до річного плану роботи закладу передбачається реалізація заходів з моніторингу впровадження Концепції НУШ на різних рівнях середньої освіти. Систематично здійснюється аналіз стану реалізації державних стандартів освіти. Результати такого аналізу обговорюються на засіданнях педагогічної ради, нарадах при директорові; на їх основі приймаються відповідні управлінські рішення.

Однак необхідно звернути увагу на те, що тематика засідань педагогічної ради, нарад при директорі та професійних спільнот переважно носить теоретичний характер. Педагогічному колективу доцільно активізувати практичну складову таких зустрічей, аналізуючи конкретні результати діяльності в межах реалізації Концепції, адже її впровадження на рівні базової середньої освіти триває вже третій рік поспіль.

Серед наявних проблем і викликів варто виокремити:

- несистемне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у практику вчителів базової школи;
- недостатню роз'яснювальну роботу з батьками щодо сутності, вимог і принципів Нової української школи, зокрема — формувального оцінювання;
- обмежену кількість уроків на свіжому повітрі (крім фізичної культури), екскурсійних занять і нестандартних форм проведення уроків, які є рекомендованими в межах НУШ;
- відсутність на офіційному вебсайті ліцею інформації про хід реалізації НУШ у закладі;
- необхідність оновлення діяльності шкільної бібліотеки з орієнтацією на нові принципи роботи відповідно до Концепції.

Стан реалізації Концепції НУШ на першому циклі базової середньої освіти потребує подальшої системної уваги з боку адміністрації та постійного управлінського контролю з метою підвищення ефективності впроваджуваних змін.